

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKULDAKİ TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARI İLE OKULA BAĞLANMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SECONDARY STUDENTS' BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS AT SCHOOL AND THE LEVELS OF COMMITMENT SCHOOL

Mahmut Sami UZUN²

Fuad BAKİOĞLU³

Başvuru Tarihi: 11.02.2022 Yayına Kabul Tarihi: 30.06.2022 DOI: 10.21764/maeuefd.1071963
(Araştırma Makalesi)

Özet: Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ile okula bağlanmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 467 (%61,3)'si kız ve 295 (%38,7)'i erkek, toplamda 762 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Ergen Öğrencilerin Okulda Temel Psikolojik Gereksinimleri Ölçeği ve Çocuk ve Ergenler için Okula Bağlanma Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde Pearson korelasyon analizi, bağımsız gruplar için iki yönlü ANOVA ve çoklu Regresyon analizi uygulanmıştır. Bulgulara göre taşınmalı eğitim kapsamında olan öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ve okula bağlanma düzeyleri taşınmalı eğitim kapsamında olmayan öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Dahası okuldaki temel psikolojik ihtiyaçlar ve okula bağlanma öğrencilerin cinsiyetine göre kızların lehine anlamlı düzeyde bulgular elde edilmiştir. Öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları, okul türü ve okula bağlanmaları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Son olarak öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ve okul türü okula bağlanmalarının toplam varyansının yaklaşık %20'sini açıklamıştır. Sonuçlara göre öğrencilerin taşınmalı eğitim kapsamında olmaması ve okuldaki temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması okula bağlılıklarını arttıracak etmenler arasında sayılabilir.

Anahtar Sözcükler: *Taşınmalı eğitim, eğitimde fırsat eşitliği, temel psikolojik ihtiyaçlar, okula bağlanma.*

Abstract: In this study, it was aimed to examine the relationship between secondary school students' basic psychological needs at school and their commitment to schools. The research group of the study consists of 762 (467 girls, 295 boys) secondary school students. Personal Information Form, Basic Psychological Needs of Adolescent Students at School Scale and School Attachment Scale for Children and Adolescents were used as data collection tools. Pearson correlation analysis, two-way ANOVA for independent groups and multiple regression analysis were applied in the analysis of the data. According to the findings, the basic psychological needs and commitment school levels of the students who are within the scope of bussed education were found to be significantly lower than those of the students who were not within the scope of bussed education. Moreover, there were significant findings in favor of girls according to the basic psychological needs and commitment school, according to the gender of the students. There were significant positive correlations between students' basic psychological needs, school type and commitment to school. Finally, students' basic psychological needs at school and school type explained about 20% of the total variance of commitment to school. According to the results, the fact that students are not in the scope of bussed education and meeting their basic psychological needs can be counted among the factors that will increase their commitment to school.

Keywords: *Bussed to school, equal opportunity in education, basic psychological needs, commitment to school.*

¹ Bu araştırma ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Karaman, Türkiye, samiuzun70@gmail.com, ORCID:0000-0001-8970-9822

³ Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, fuadpdr@gmail.com, ORCID:0000-0002-9905-6199

Giriş

Bireyin kişiliğinin biçimlenmesi ve yaşama hazırlanmasında aileden sonra en önemli sosyal etkenler arasında okul anılmaktadır (Catalano, Haggerty, Oesterle, Fleming, ve Hawkins, 2004). Günümüzde tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de okulların değişen ve gelişen şartlara uyum sağlaması kaçınılmaz hale gelmektedir. Nitekim tüm uygulamaların nihai amacı eğitimde kaliteyi arttırmaktır. Uygulayıcıların ve politika yapıcıların okulların nitelikli hale getirilmesinde sorumlulukları bulunmaktadır. Dahası eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması bir diğer sorumluluktur. Türkiye’deki yasalara göre her vatandaşın eğitimden eşit fırsatlarla yararlanma hakkı vardır. Bu nedenle eğitime erişimde fırsat eşitliğini sağlamak devletlerin temel görevlerinin başında gelmektedir. Bununla birlikte, özellikle zorunlu eğitim kapsamında yer alan ilköğretime erişim devlet tarafından koşulsuz olarak bireylere sağlanmalıdır. Gelişmekte olan toplumların problemlerinin temelinde eğitime erişimde fırsat eşitliğini tam olarak sağlayamamak yatmaktadır. Nitekim Fidan ve Baykul (1994), eğitime erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması gerektiğini ve çocukların daha nitelikli bir eğitime ulaşarak kendileri için daha iyi bir gelecek zemini oluşturmaları gerçeğini ortaya koymaktadırlar.

Türkiye’de eğitime erişimde fırsat eşitliğini sağlamada kullanılan yöntemlerden birisi taşımali eğitim uygulamasıdır. Fırsat eşitliği, herkesin kaynaklara ulaşabilmesi ve aynı kaynaklardan yararlanabilme imkânına sahip olması anlamına gelmektedir (İnan ve Demir, 2018). Devlet bu imkânları eğitim açısından sunduğu ve her bireyin yararlandığı durumda fırsat eşitliğini belli bir oranda sağlamış olur. İmkânlara sahip olunamaması durumunda ise eğitimde fırsat eşitsizliği ortaya çıkmış olur. Bu nedenle eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için maddi imkânların sunulması gerekmektedir (Kaya ve Aksu, 2009). Eğitimde fırsat eşitliğini sağlama yönündeki çabalardan birisi de taşımali eğitim uygulamasıdır. Araştırmalarda taşımali eğitim uygulamasında servis, servis personelleri, öğrencilerin beslenmeleri ve okulun ortamına uyum göstermeleri gibi birçok unsurun bir arada düşünülmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu faktörlerin iyi şekilde düzenlenip düzenlenmemesi ise taşınan öğrenciler için olumlu ve olumsuz etkiler doğurmaktadır (Bilek ve Kale, 2012). Eğitim kurumlarının temel hedefi öğrencilere bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor becerileri kazandırmanın yanı sıra onun sosyalleşmesini ve kültürlenmesini de sağlamaktır. Bu noktalardan değerlendirildiğinde bireylerin eğitim kurumlarında geçirdiği vaktin kalitesi ve niteliği öğrencilerin kişisel gelişimlerinin en temel belirleyicilerinden birisi olarak ortaya

çıkılmaktadır (Özdemir ve Kalaycı, 2013). Nitekim araştırmalar bireyin okulda nitelikli vakit geçirmesi ve kendini okula ait hissetmesi durumunda okula bağlılık düzeyinin de artacağını ortaya koymaktadır (Bowlby, 1988; Goodenow, 1992). Bireylerin okula bağlılık düzeyleri arttıkça da akademik başarı düzeyleri artacak ve birey okul içinde daha sağlıklı ilişkiler kurabilecektir. Okula bağlanma ile ilgili alanyazın incelendiğinde öncelikli olarak okula bağlanmanın boyutları üzerinde durduğu görülmektedir. Leitwood ve Jantzi (2000) okula bağlılığın boyutları olarak davranışsal ve psikolojik boyutlar üzerinde dururken, Fredricks, Blumenfeld ve Paris (2004) ise bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlardan bahsetmişlerdir. Bu boyutlar irdelendiğinde, bilişsel boyutta bireyin okulla, arkadaşları ve öğretmenleri ile ilgili algıları ön plana çıkarken, duyuşsal boyutta değer görme isteği ve okulla özdeşleşme, davranışsal boyutta ise bireyin sosyal, sportif, kültürel ve akademik etkinliklere istekli bir şekilde katılımı önem kazanmaktadır.

Okula bağlılık konusunda yapılan araştırmaların ortaya koyduğu önemli noktalardan birisi de dezavantajlı grupların özellikle eğitimde fırsat eşitliği sağlanma konusunda geride olan öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri yüksek olursa olumsuz alışkanlıklardan ve kendilerini olumsuz yönde etkileyen arkadaş gruplarından da uzak duracaklarını ortaya koymaktadır (Diaz, 2005; Hill ve Werner, 2006). Okula bağlılık düzeyi yükseldikçe okulu terk etme (Osterman, 2000), okulda saldırgan davranışlar gösterme (Lemma vd., 2014) ve suça yönelik davranışlar (Murdock, Hale ve Weber, 2001) düşmektedir. Dahası okula bağlılık düzeyleri yüksek olan bireyler hem akademik başarı açısından hem de sosyalleşme açısından okula bağlılık düzeyleri düşük olan bireylere göre daha başarılıdırlar (Finn, 1993; Hirschi, 2002; Murdock, Hale ve Weber, 2001; Osterman, 2000). Taşınmalı eğitim bağlamında düşünüldüğünde de bu kapsamda olan öğrencilerin dezavantajlı grupta oldukları ve okula bağlılık düzeyleri artırılmazsa hem akademik başarı, hem sosyalleşme açısından normal eğitim gören öğrencilere göre olumsuz davranışlara yönelme konusunda daha fazla risk altında oldukları söylenebilir.

Taşınmalı eğitimde yer alan öğrencilerin okula bağlılık düzeyinin artması için bu öğrencinin okulda temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması büyük önem arz etmektedir. Temel psikolojik ihtiyaçların nasıl ele alınacağı konusunda ise Öz Belirleme Kuramı'ndan (Deci ve Ryan, 1985, 1991, 2000) hareket etmek ve bireylerin temel ihtiyaçlarını bu bakış açısıyla ortaya koymak okullarda özellikle taşınmalı öğrencilerin temel ihtiyaçlarını belirlemede yol gösterici olacaktır. Öz

Belirleme Kuramı'nda ortaya konulan gereksinimler özerklik ihtiyacı, ilişkisellik ihtiyacı ve yeterlik ihtiyacıdır. Özerklik ihtiyacında, birey hür iradesiyle seçim yapabilme ve davranışlarında kendi seçimleri ve iradesiyle hareket edebilme gereksinimi duyarken ilişkisellik ihtiyacında çevresiyle ilişkilerinde etkileşimde bulunabilme ve çevresini etkileme ihtiyacında olabilmektedir. Yeterlik ihtiyacında ise birey yürüteceği işlerde kendini yeterli görme ihtiyacı hissetmektedir (Deci ve Ryan, 1985, 1991, 2000; Kowal ve Fortier, 1999; Ryan, Deci ve Grolnick, 1995). Alanyazında bu üç temel ihtiyacın karşılanması bireyde sağlık gelişimini ve psikolojik iyi oluşu olumlu yönde desteklediği ortaya konulmuştur (Milyavskaya ve Koestner, 2011). Ayrıca temel psikolojik ihtiyaçların doyurulma biçimi cinsiyet, kültür ve yaşa göre değişkenlik göstermesine rağmen bu ihtiyaçların karşılanmasının bireyin ruh sağlığı ile kişisel gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmektedir (Deci ve Ryan, 2002).

Taşınmalı eğitim sisteminde yer alan öğrenciler ders bitimi ile birlikte ders dışı etkinliklere katılmadan servislerle ikame ettikleri yerlere gitmektedir. Bu nedenle normal eğitime devam eden öğrencilerle kıyaslandığında taşınmalı eğitim sistemi öğrencilerinin ders dışı etkinliklerden faydalanamadıkları, bunun sonucu olarak da temel psikolojik ihtiyaçlarının tam anlamıyla karşılanamadığı düşünülmektedir. Haliyle taşınmalı öğrencilerin okula bağlanma düzeylerinin düşük olduğu değerlendirilmektedir. Alanyazın incelendiğinde öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri ve temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması konusunda sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Çalık ve Bal, 2020; Karatepe, 2019). Dahası eğitimde fırsat eşitliği konusunda dezavantajlı grup içinde yer alan taşınmalı öğrencilerle normal öğrenim gören öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri ve temel psikolojik ihtiyaçlarını inceleyen bir araştırma bulunamamıştır. Öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri ve okulda temel ihtiyaçlarının karşılanmaması onların akademik başarılarını da düşürebilmektedir.

Bir ülkenin kalkınmada ve ülkenin refahını istenilen seviyelere ulaştırmada eğitim kurumlarının katkıları büyüktür. Eğitim kalitesi artırıldığı sürece ülkenin refah düzeyi de yükselmektedir (Ağırkaya, 2010). Bu yüzden devlet tüm öğrenim gören vatandaşlarına eşit oranda eğitim vermekle yükümlüdür. Taşınmalı eğitim özellikle kırsal kesimlerde yaşayan öğrencilerin eğitim olanaklarından diğer öğrencilerle eşit oranda faydalanması için geliştirilmiş uygulamalardan birisidir. Taşınmalı eğitim Türkiye'de eğitim olanaklarına erişmede zorluk yaşayan, geneli kırsal kesimde yaşayan öğrencilere uygulanan bir sistemdir. Türkiye'de taşınmalı eğitim uygulaması;

taşrada, okulu olmayan veya kapalı olan, öğretmeni bulunmayan, köy ve mezralarda bulunan öğrencileri taşıma merkezi olan bir okula ulaştırarak eğitim faaliyetleri gerçekleştiren bir uygulamadır (Taşımali İlköğretim Yönetmeliği, 2005). Dahası, temel eğitimde yatılı bölge okulları ve birleştirilmiş sınıf uygulamalarına alternatif olarak geliştirilmiştir. 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılı ilköğretim kademesinde taşımali eğitim gören öğrenci sayılarının 754 555 olduğu (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020) ve Türkiye’de taşımali eğitim ile ilgili yapılan bilimsel araştırmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Türkiye’nin eğitim-öğretimde belirlediği vizyona ulaşmada taşımali eğitim uygulamasında yaşanan sorunları tespit edip çözüm yolları belirlemesi gerekmektedir.

Bu araştırmanın hedef kitesinde yer alan öğrenciler ergenlik döneminin başlangıcı olarak görülen ortaokul düzeyinde eğitimini sürdürmektedirler. Ergenlik döneminde bireyler okul dışında olduğu gibi okulda da sağlıklı bir ortamda olmadıklarında beraberinde birçok psikolojik, sosyal ve duygusal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Normal eğitim gören öğrencilere göre birçok konuda dezavantajlı olduğu düşünülen taşımali eğitim sistemi öğrencilerinin, okuldaki temel psikolojik ihtiyaçların ne ölçüde karşılandığının belirlenmesi önemli görülmektedir. Bu sayede okulda yaşanan birçok ergenlik dönemi sorununun altında yatan, karşılanamayan temel psikolojik ihtiyaçların ortaya çıkarılması ve çözüm yollarının belirlenmesi hedeflenmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında bu araştırmada taşımali eğitim kapsamında olan ve olmayan öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ile okula bağlanmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Taşımali eğitim kapsamında olan ve olmayan öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Taşımali eğitim kapsamında olan ve olmayan öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Taşımali eğitim kapsamında olan ve olmayan öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ile okula bağlanmaları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
4. Taşımali eğitim kapsamında olan ve olmayan öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları, okula bağlanma düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, taşınmalı eğitim kapsamında olan ve olmayan ortaokul öğrencilerinin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ile okula bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelendiği ilişkisel tarama modelindedir. Tarama modelinde bir grubun belirli özelliklerini belirleyerek bilgiler toplamak amaçlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018). Bu araştırmanın bağımsız değişkenini öğrencilerinin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları iken bağımlı değişkeni ise okula bağlanma düzeyidir.

Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinde bir ilde 2020-2021 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören araştırmaya katılmaya gönüllü ve ulaşılabilen ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin 467 (%61.3)'si kız, 295 (%38.7)'i erkek, 342 (%44.9)'si taşınmalı eğitim, 420 (%55.1)'si taşınmalı eğitim kapsamında olmayan okullarda öğrenim görmektedirler. Öğrencilerin yaşları 11 ile 15 arasında değişmektedir ($\bar{x}$ = 12.67; S = .98). Dahası öğrencilerin 249 (%32.7)'u altıncı sınıf, 208 (%27.3)'i yedinci sınıf ve 305 (%40.0)'i sekizinci sınıf düzeyindedir.

Veri Toplama Araçları

Ergen öğrencilerin okulda temel psikolojik gereksinimleri ölçeği.

Araştırmada Tian, Han ve Huebner (2014) tarafından geliştirilen ve Özdemir, Tunçer, Yavuz ve Özdemir (2015) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan Ergen Öğrencilerin Okulda Temel Psikolojik Gereksinimleri Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 6'lı Likert (1-kesinlik katılmıyorum – 6-kesinlikle katılıyorum) tipinde ve 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaç düzeyleri de artmaktadır. Ölçeğin orijinal çalışmasında yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın %53,81'ini açıklayan üç alt boyut (özerklik, ilişkisellik, yetkinlik) elde edilmiştir. Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları .51 - .76 arasında değişmiştir. Ölçeğin orijinal çalışmasında Cronbach alfa değerleri sırasıyla özerklik, ilişkisellik ve yetkinlik için .85, .80 ve .77 olarak bulunmuştur. Aynı araştırmada yapılan test-tekrar test çalışması sonucu güvenilirlik katsayılarının .71 - .80 arasında değiştiği görülmüştür (Tian, Han ve Huebner, 2014).

Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında sırasıyla ölçek toplamı, özerklik, ilişkisellik ve yetkinlik alt boyutları için Cronbach alfa değerleri .84, .80, .72 ve .61; ve test-tekrar test güvenirlik katsayıları .65, .61, .41, .66 arasında değiştiği görülmüştür.

Bu araştırma için yapılan ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda iyi düzeyde uyum iyiliği indeksleri elde edilmiştir [$\chi^2 = 288.973$ (sd = 80, $p = .000$), $\chi^2/df = 3.612$; GFI = .95 CFI = .97; RMSEA = .059; SRMR = .042; IFI = .97; TLI = .96]. Dahası bu çalışmada Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ölçek toplamı, özerklik, ilişkisellik ve yetkinlik alt ölçekleri için sırasıyla .88, .83, .77 ve .68 olarak hesaplanmıştır.

Çocuk ve ergenler için okula bağlanma ölçeği.

Araştırmada Hill ve Werner (2006) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlama çalışması Savi (2011) tarafından yapılan “Çocuk ve Ergenler için Okula Bağlanma Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 13 maddeden oluşmakta ve 5’li likert (1-kesinlik evet – 6- kesinlikle hayır) tipindedir. Ölçekten alınan puan arttıkça okula bağlanma düzeyi de artmaktadır. Ölçek üç alt boyuttan (okula bağlanma, öğretmene bağlanma, arkadaşla bağlanma) oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında ölçek toplamı, okula bağlanma, öğretmene bağlanma ve arkadaşla bağlanma alt ölçekleri için sırasıyla Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .84, .82, .74 ve .71; test-tekrar test güvenirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur.

Bu araştırma için yapılan ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda iyi düzeyde uyum iyiliği indeksleri elde edilmiştir [$\chi^2 = 117.317$ (sd = 55, $p = .000$), $\chi^2/df = 2.133$; GFI = .98 CFI = .99; RMSEA = .039; SRMR = .027; IFI = .99; TLI = .98]. Dahası bu çalışmada Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ölçek toplamı, okula bağlanma, öğretmene bağlanma ve arkadaşla bağlanma alt ölçekleri için sırasıyla .88, .85, .83 ve .81 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması ve Uygulanışı

Verilerin toplama aşamasında ilk olarak, ölçeklerin resmi ortaokullarda bulunan öğrencilere uygulanabilmesi için Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinden Etik kurul izni (Sayı: 18375) ve Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden araştırma izni (Sayı: 99371540-44-E.17275445) alınmıştır. Dahası çalışmada kullanılan ölçekleri geliştiren ve uyarlayan yazarlardan kullanım izni alınmıştır. Daha sonra ölçme araçları tek formda toplanmış ve uygulamalar

gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerden veriler toplanmıştır ve bir ölçek formunun yanıtlanması ortalama 15-20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi ve İşlem

Araştırmanın verileri betimsel (ortalama, standart sapma), güvenirlik (verilerin normallik varsayımları, ölçeklerin doğrulayıcı faktör analizi ve Cronbach Alfa değerleri, Pearson korelasyon) ve karşılaştırmalı (bağımsız gruplar için iki faktörlü ANOVA, çoklu Regresyon) analizler kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin analizinde SPSS 22 paket programı ve AMOS Graphics 23.0 programı kullanılmıştır. Verilerin analizi yapılmadan önce hangi istatistiksel çözümleme tekniğinin seçileceğine karar verebilmek için normallik varsayımları kontrol edilmiştir. Her bir değişken için çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Okuldaki temel psikolojik ihtiyaçlar ve okula bağlanma için çarpıklık değerleri sırasıyla -.59 ve -.61, basıklık değerleri ise sırasıyla -.29 ve -.33 olarak bulunmuştur (Tabachnick ve Fidell, 2013). Dahası yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları değerlendirilmiştir. Tüm bu işlemler sonucunda araştırmanın verilerinin normal dağılım varsayımlarını karşıladığı ve parametrik olan analiz yöntemlerinin kullanılabileceği anlaşılmıştır. Okul türü değişkeni Dummy değişken olarak kodlanmış ve analizlere dahil edilmiştir. Dummy değişken olarak kodlanırken taşınmalı eğitim kapsamında olanlar 0 (sıfır) olarak ve taşınmalı eğitim kapsamında olmayan öğrenciler 1 (bir) olarak kodlanmışlardır.

Bulgular

Çalışmanın bu kısmında araştırma soruları doğrultusunda araştırmanın bulgularına yer verilmiştir. İlk olarak “Taşınmalı eğitim kapsamında olan ve olmayan öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Katılımcıların öğrenim gördükleri okul türü ve cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçlar toplam puan dağılımları Tablo 1’de ve uygulanan Bağımsız Gruplar için İki Faktörlü ANOVA analizi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların okul türü ve cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaç toplam puan dağılımları

Değişkenler	Kız			Erkek			Toplam		
	n	$\bar{x}$	S	n	$\bar{x}$	S	n	$\bar{x}$	S
Taşımali	209	61.53	15.58	133	56.44	14.26	342	59.55	15.26
Normal	258	68.25	12.12	162	65.97	14.31	420	67.37	13.04
Toplam	467	65.24	14.16	295	61.67	15.03	762	63.86	14.60

Tablo 1 incelendiğinde taşımali eğitim kapsamında olmayan öğrencilerin psikolojik ihtiyaç toplam puan ortalamaları ($\bar{x}= 67.37$) ile taşımali eğitim kapsamında olanların ortalamaları ($\bar{x}= 59.55$) arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($F_{762}=60.461$, $p<.05$). Bu bulguya göre taşımali eğitim kapsamında olmayan öğrencilerin psikolojik ihtiyaç toplam puan ortalamaları taşımali eğitim kapsamında olan öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksektir.

Öğrencilerin okuldaki psikolojik ihtiyaç toplam puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur ($F_{762}=12.443$, $p<.05$). Araştırmaya katılan kızların psikolojik ihtiyaç toplam puan ortalamaları ($\bar{x}= 65.24$) ve erkeklerin ortalama puanlarından ($\bar{x}= 61.67$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulgu öğrencilerin psikolojik ihtiyaç düzeyleri üzerinde cinsiyetin önemli bir etken olduğunu göstermektedir

Tablo 2.

Katılımcıların okul türü ve cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaç toplam puanları arasındaki fark

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	SD	Kareler ortalaması	F	p	η^2
Okul türü	11808.378	1	11808.378	60.461	.000	.074
Cinsiyet	2430.231	1	2430.231	12.443	.000	.016
Okul türü*Cinsiyet	351.923	1	351.923	1.802	.181	.002
Hata	148042.345	758				
Toplam	3269915.00	762				

Tablo 2 incelendiğinde okul türünün ($F_{762}=60.461$, $p>.05$) ve cinsiyetin ($F_{762}=12.443$, $p<.05$) katılımcıların okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları üzerinde ayrı ayrı etkilerinin anlamlı olduğu

ancak okul türü*cinsiyet ortak etkilerinin ($F_{762}=1.802$, $p<.05$) anlamsız olduğu bulunmuştur. Bu bulgular taşımali eğitim kapsamında ve kız ve erkek cinsiyetine sahip olup olmamanın okuldaki psikolojik ihtiyaç düzeylerinin farklılaşmasında etkili bir faktör olduğu söylenebilir. Ancak hem taşımali eğitim kapsamında olmak hem de kız ve erkek olmanın birlikte psikolojik ihtiyaç düzeylerinin farklılaşmasında etkili olmadığı söylenebilir.

İkinci olarak ‘‘Taşımali eğitim kapsamında olan ve olmayan öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?’’ sorusuna yanıt aranmıştır. Katılımcıların öğrenim gördükleri okul türü ve cinsiyetlerine göre okula bağlanma toplam puan dağılımları Tablo 3’de ve uygulanan Bağımsız Gruplar için İki Faktörlü ANOVA analizi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların kurum türü ve cinsiyetlerine göre okula bağlanma toplam puan dağılımları

Değişkenler	Kız			Erkek			Toplam		
	n	$\bar{x}$	S	n	$\bar{x}$	S	n	$\bar{x}$	S
Taşımali	209	55.24	7.14	133	52.41	6.53	342	54.14	7.04
Normal	258	55.65	7.64	162	55.20	7.52	420	55.48	7.59
Toplam	467	55.47	7.42	295	53.95	7.12	762	54.88	7.37

Tablo 3 incelendiğinde taşımali eğitim kapsamında olmayan öğrencilerin okula bağlanma toplam puan ortalamaları ($\bar{x}= 55.48$) ile taşımali eğitim kapsamında olanların ortalamaları ($\bar{x}= 54.14$) arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($F_{762}=8.594$, $p<.05$). Bu bulguya göre taşımali eğitim kapsamında olmayan öğrencilerin okul bağlanma toplam puan ortalamaları taşımali eğitim kapsamında olan öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksektir.

Öğrencilerin okula bağlanma toplam puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur ($F_{762}=9.033$, $p<.05$). Araştırmaya katılan kızların okula bağlanma toplam puan ortalamaları ($\bar{x}= 55.47$) ve erkeklerin ortalama puanlarından ($\bar{x}= 53.95$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulgu öğrencilerin okul bağlanma düzeyleri üzerinde cinsiyetin önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 4

Katılımcıların kurum türü ve cinsiyetlerine göre okula bağlanma toplam puanları arasındaki fark

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	SD	Kareler ortalaması	F	p	η^2
Okul türü	457.350	1	457.350	8.594	.003	.011
Cinsiyet	480.708	1	480.708	9.033	.003	.012
Okul türü*Cinsiyet	254.060	1	254.060	4.774	.029	.006
Hata	40337.693	758				
Toplam	2336286.00	762				

Tablo 4 incelendiğinde okul türünün ($F_{762}=8.594$, $p<.05$) ve cinsiyetin ($F_{762}=9.033$, $p<.05$) katılımcıların okula bağlanma düzeyleri üzerinde ayrı ayrı etkilerinin anlamlı olduğu ve okul türü*cinsiyet ortak etkilerinin ($F_{762}=4.774$, $p<.05$) de anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu bulgulara dayanarak taşınmalı eğitim kapsamında ve kız ve erkek cinsiyetine sahip olup olmamanın okula bağlanma düzeylerinin farklılaşmasında etkili bir faktör olduğu söylenebilir. Dahası hem taşınmalı eğitim kapsamında olmak hem de kız ve erkek olmanın birlikte okula bağlanma düzeylerinin farklılaşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Üçüncü olarak “Taşınmalı eğitim kapsamında olan ve olmayan öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ile okula bağlanmaları arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu kapsamda araştırmanın değişkenleri olan okuldaki temel psikolojik ihtiyaçlar (özerklik, ilişkisellik, yetkinlik), okul türü (taşınmalı eğitim kapsamında olmamak dummy değişken olarak) ve okula bağlanma (okula bağlanma, arkadaşına bağlanma, öğretmene bağlanma) arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren Pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5

Değişkenler arasındaki Pearson korelasyon analiz sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Psikolojik İhtiyaçlar Toplam	-								
2.Özerklik	.84**	-							
3.İlişkisellik	.86**	.53**	-						
4.Yetkinlik	.86**	.57**	.68**	-					

5.Okula Bağlanma Toplam	.41**	.24**	.43**	.39**	-				
6.Okula Bağlanma	.33**	.20**	.32**	.34**	.83**	-			
7.Arkadaşa Bağlanma	.32**	.20**	.39**	.28**	.81**	.48**	-		
8.Öğretmene Bağlanma	.32**	.20**	.30**	.32**	.76**	.58**	.34**	-	
9. Okul Türü	.27**	.24**	.22**	.21**	.09*	.11**	.07	.04	-
$\bar{x}$	63.86	21.03	21.87	20.96	54.88	17.15	20.32	17.41	.55
S	14.60	6.22	5.70	5.21	7.37	2.74	3.67	2.79	.50

**p<.01; *p<.05

Tablo 5 incelendiğinde psikolojik ihtiyaçlar ile okula bağlanma toplam puanları ($r = .41$), alt boyutları ($r = .32$ ile $.33$ arasında) ve okul türü ($r = .27$) (taşımali eğitim kapsamında olmayan okulda öğrenim görmek) arasında pozitif yönde orta ve düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca okula bağlanma ile okul türü arasında ($r = .09$) pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Katılımcıların okuldaki psikolojik ihtiyaçlar ölçeği, okula bağlanma ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar sırasıyla 63.86 ve 54.88'dir.

Bu araştırmada son olarak "Taşımali eğitim kapsamında olan ve olmayan öğrencilerin okuldaki psikolojik ihtiyaçları, okula bağlanma düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?" sorusuna yanıt aranmıştır. Yordayıcı değişkenlerin (okuldaki psikolojik ihtiyaçları, okul türü) yordanan değişkeni (okula bağlanma) yordamasına dair çoklu Regresyon analizi sonuçları Tablo 6'de verilmiştir.

Tablo 6

Okula bağlanmanın yordanmasına ait çoklu Regresyon analizi sonuçları

Yordayıcı Değişken	B	Standart Hata	B	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	41.097	1.083	-	37.943	.00	-	
Özerklik	-.037	.049	-.031	-.752	.45	.24	-.02
İlişkisellik	.406	.059	.314	6.849	.00	.43	.22
Yetkinlik	.276	.066	.195	4.152	.00	.39	.14
Okul türü	-.207	.500	-.014	-.413	.09	.09	-.01

$R = .448$, $R^2 = .201$, $F = 47.599$, $Sd = 4;757$, $p = .000$

Okula bağlanma = $47.599 + .406$ İlişkisellik + $.276$ Yetkinlik + $-.207$ Okul türü + $-.037$ Özerklik

Tablo 6 incelendiğinde okuldaki psikolojik ihtiyaçların ve okul türünün okula bağlanmayı yordadığına dair regresyon modelinin anlamlı bulunduğu görülmektedir ($F_{(4;757)} = 47.599$; $p < .01$). Regresyon modeli incelendiğinde okuldaki psikolojik ihtiyaçlar ve okul türünün okula

bağlanmanın toplam varyansının yaklaşık olarak %20'sini açıklamaktadır. Modelde Standardize edilmiş regresyon katsayıları incelendiğinde, okula bağlanmanın yordanmasında yordayıcı değişkenlerin önem sıralaması sırasıyla ilişkisellik, yetkinlik, özerklik ve okul türü olduğu görülmektedir. Araştırmanın regresyon modelindeki t-testi değerleri incelendiğinde de psikolojik ihtiyaçlar ve taşınmalı eğitim kapsamında olmayan bir okulda öğrenim görmek okula bağlılığın anlamlı birer yordayıcıları olduğu anlaşılmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada taşınmalı eğitim kapsamında olan ve olmayan öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ile okula bağlanmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bulgulara göre ilk olarak taşınmalı eğitim kapsamında olan öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaç düzeyleri taşınmalı eğitim kapsamında olmayan öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Bunun nedenleri arasında okulda çocuğu okula bağlayan temel etmenlerden olan ders içi ve ders dışı etkinliklerin yeteri kadar yapılamaması, yola ayrılan sürenin fazla olması, serviste yaşanan bazı sorunlar, kırsal kesimde eğitime verilen önem gibi durumlar söylenebilir. Nitekim Kaya 2017 yılında yaptığı çalışmada taşınmalı eğitim gören çocukların okulda temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanamadığını, sosyalleşme için sosyal etkinliklere katılma fırsatlarının olmadığını ve okula uyum konusunda zorluk çektiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca taşınmalı eğitim kapsamındaki öğrencilerin ailelerinden uzak olduklarını ve yönüyle de ebeveyn desteğini hissetme konusunda da zorluk yaşadıklarını belirtmiştir. Dahası bir diğer araştırmada (Turan, 2011) taşınmalı olmayan öğrencilerin taşınmalı öğrencileri dışlandığına işaret edilmektedir. Taşınmalı olan öğrencilerin dışlanmaları okula uyum konusunda zorlanmalarına ve okul ortamını güvensiz bulmalarına yol açabilmektedir.

Araştırmanın bulguları okuldaki temel psikolojik ihtiyaçlar öğrencilerin cinsiyetine göre kızların lehine olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencinin cinsiyeti ve temel psikolojik ihtiyaçlarla ilgili ortaya çıkan bu sonuç Çalık ve Bal (2020)'ın araştırması ile paralellik göstermemektedir. Çalık ve Bal (2020) ergen öğrencilerle yaptıkları araştırmada temel psikolojik ihtiyaçların cinsiyet değişkenine göre erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık gözlemlemiştir. Kaya (2018) ortaokul öğrencilerinin matematik dersine karşı temel psikolojik ihtiyaçlarının düzeyini incelediği çalışmada bu çalışmanın aksine öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada ise

kız öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığı yönündeki algısı daha yüksektir. Bunun nedeni, kızların ergenlik döneminde hem fiziksel hem de duyuşsal gelişim açısından erkeklerden daha hızlı ilerlemeleri olabilir. Nitekim Sarıkaya (2015) yaptığı çalışmada ergen dönemdeki kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre psikolojik dayanıklılık seviyesinin yüksek olduğunu bulmuştur. Bu psikolojik dayanıklılık sayesinde kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre psikolojik zorluklar karşısında daha az kırılğan olmalarına işaret etmektedir.

İkinci olarak taşınmalı eğitim kapsamında olan öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri taşınmalı eğitim kapsamında olmayan öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Bu bulgu taşınmalı eğitim gören öğrencilerin dezavantajlı grup içinde yer alıyor olmalarından kaynaklanabilir. Argon ve İsmetoğlu (2016) çalışmalarında öğrencilerin okul yaşam kalitelerinin bedensel, toplumsal ve ruhsal alanlarda iyi olma hallerini etkilediğini ifade etmektedir. Okul yaşamındaki kalitenin okulda yaşanılacak birçok sorunun ortadan kalkmasında etkili olacağını belirtmektedir. Araştırmaları sonucu elde edilen bulgular katılımcıların okula bağlılık düzeyleri ile okulda yaşam kalite algıları orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Taşınmalı eğitimin kurumlarının destek eğitim, egzersiz çalışmaları, okul dışı etkinlikler noktasında normal eğitim veren kurumlara göre okul yaşam kalitesi düşüktür. Eğitimde fırsat eşitliği sağlama noktasında bu eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Penner ve Wallin (2012) ilköğretim ikinci kademe öğrencileriyle ortaya koydukları çalışmada öğrencilerinin okul aidiyeti ile okula bağlanma güdüsünü artırma bakımından arkadaşlarıyla vakit geçirme, ders dışı yapılan etkinliklere etkin katılım, eğlenme, besleyici okul ziyareti ve okulda tüketilen besinlerin kullanılabilirliği unsurlarının önemini vurgulamıştır. Taşınmalı eğitim gören öğrencilerin arkadaşlarıyla daha fazla vakit geçirme, ders dışı etkinliklere katılım yönünden desteklenmesi öğrencinin okula bağlanma düzeyini olumlu yönde etkileyip eğitimde fırsat eşitliği sağlama noktasında katkıda bulunacaktır. Öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri cinsiyetine göre kızların lehine anlamlı düzeyde bulgular elde edilmiştir. Yaşar (2019) yaptığı çalışmada cinsiyete göre okula bağlanma toplam puanı ve diğer alt ölçeklerde dâhil olmak üzere erkek öğrencilerin aldıkları puanları kız öğrencilerin puanına göre daha yüksek bulmuştur. Fakat erkeklerin puanları kızlara göre yüksek seviyede görünse de okula bağlanma düzeyi toplam puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığını gözlemlemiştir. Alan yazında yapılan çalışmalarda cinsiyete göre öğrencilerin okula bağlanma düzeylerinin farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bearman ve Burns, 1998). Mevcut çalışmalarda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yüksek düzeyde anlamlı okula bağlanma

gösterdiği araştırmaların bulunmasının (Hill ve Werner, 2006) yanında erkek öğrencilerin anlamlı düzeyde okula bağlanma seviyelerinin yüksek bulunduğu araştırmalar (Karaşar ve Kapçı, 2016) da mevcuttur. Dönmez ve Taylı (2018) araştırmalarında okul bağlılığı seviyesinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu, erkek öğrencilerin okul bağlılığını anlamlı düzeyde yüksek seviyede olduğu sonucunu bulmuşlardır. Altuntaş ve Sezer (2017) araştırmalarında okula bağlanma ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Cernkovich ve Giordano (1992) ırk ve cinsiyet değişkenlerine göre inceledikleri okul bağlılığının anlamlı düzeyde farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmalardan yola çıkılarak okula bağlanma düzeyinin cinsiyete göre kız öğrencilerde anlamlı farklılık gösterdiğine ilişkin bulgu, ebeveyn tutumları, taşınmalı eğitim gören erkek öğrencilerin köyde hayvancılık ve tarım faaliyetlerinde aileye yardım etmesi sonucu ders ve ödevleriyle yeteri kadar ilgilenememesi, kız öğrencilerin okul ve derslere daha ilgili olması gibi faktörlerle bağlantılı olabilir.

Üçüncü olarak öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları, okul türü ve okula bağlanmaları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuç alanyazındaki çalışmalarla da benzerlik göstermektedir (Çalık ve Bal, 2020; Karatepe, 2019). Öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçları karşılandıkça okula bağlılık düzeyleri artmakta, tam aksi bir durumda ise okuldan kopmalar olmakta veya öğrenciler olumsuz davranışlar sergilemektedirler. Temel psikolojik ihtiyaçları karşılanan öğrencilerin, okula, öğretmenlerine ve arkadaşlarına bağlanma düzeyleri artmaktadır. Bunun nedeni temel psikolojik ihtiyaçları karşılanan öğrenciler kendilerini daha değerli hissetmektedirler ve okula, arkadaşlarına, öğretmenlerine uyum sağlama konusunda daha hızlı yol alabilmektedirler.

Son olarak öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ve taşınmalı kapsamında olan ve olmayan öğrenciler okula bağlanma değişkeninin toplam varyansının yaklaşık %20'sini açıklamıştır. Sonuçlara göre öğrencilerin taşınmalı eğitim kapsamında olmaması ve okuldaki temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması okula bağlılıklarını arttıracak etmenler arasında sayılabilir. Yukarıdaki araştırmalarda da ortaya konulduğu gibi, taşınmalı kapsamında olmayan öğrenciler, taşınmalı öğrencilere göre okulda daha fazla vakit geçirmekte ve hem ailesi, hem okul aktörleri tarafından temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması noktasında daha avantajlı durumda olmaktadır (Çalık ve Bal, 2021; Karatepe, 2019; Kaya, 2017; Turan, 2011). Dezavantajlı

grupta yer alan taşımali kapsamındaki öğrenciler ise taşımali eğitimin getirdiği bazı sorunlarla yüzleşmek zorunda kaldıklarından ve okulda taşımali kapsamında olmayan öğrenciler tarafından dışlandıklarından dolayı okula bağlılık noktasında sıkıntı yaşamaktadırlar.

Bu araştırma sonuçlarına dayanarak bazı önerileri sunulabilir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda taşımali eğitim kapsamında yer alan öğrencilerin okuldaki temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılama ve onların okula bağlılıklarını artırma yönünde nitel araştırmalar yapılabilir. Taşımali eğitim ile ilgili boylamsal ve deneysel araştırmaların yapılması önerilmektedir. Türkiye'nin farklı bölgelerinde de benzer araştırmalar yapılarak karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir. Aile, öğretmenler ve okul yöneticilerinin araştırma grubu olduğu araştırmalar yürütülebilir. Dahası araştırmacıların bu bilgilerden ortaya çıkan sonuçları politika yapıcılarla paylaşılması ve sorunun çözümüne yönelik eylem planları oluşturulması alanda çıkan sorunların önüne geçmesi açısından faydalı olabilir. Politika yapıcılarının taşımali eğitim yerine yerinde eğitimi yaygınlaştırmalı çözümler üretmesi ve öğrencilerin okuldaki psikolojik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde okul ortamlarını düzenlemeleri önerilmektedir. Taşıma kapsamındaki okuldaki velilere, öğretmenlere ve okul yöneticilerine öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçları konusunda farkındalık eğitimleri verilebilir. Okulun fiziki ve psikososyal ortamı öğrencilerin bu temel ihtiyaçlarını destekleyici şekilde yeniden düzenlenmeli ve öğrencilerin okula bağlılıklarını artırma konusunda özellikle taşımali kapsamındaki öğrencilerin okulda daha fazla zaman geçirmesini sağlayıcı olanaklar artırılabilir.

Kaynakça

Ağırkaya, A. (2010). *Taşımali eğitim uygulamasında öğretmenler ve öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Altuntaş, S., & Sezer, Ö. (2017). Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanmalarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 83-97.

Argon, T., & İsmetoğlu, M. (2016). Öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 238-249.

Bearman, P., & Burns, J. (1998). Adolescents, health and schools: early analyses from the national longitudinal study of adolescent health. *NASSP Bulletin*, 82, 1-12.

Bilek, E., & Kale, M. (2012). Taşıma Merkezi Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Görüşlerine Göre, Taşımali Eğitim Uygulaması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3), 609-632.

Bowlby, J. (1988). *A secure base: Clinical applications of attachment theory*. London: Routledge.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayınları.

Catalano, R. F., Haggerty, K. P., Oesterle, S., Fleming, C. B., & Hawkins, J. D. (2004). The importance of bonding to school for healthy development: Findings from the Social Development Research Group. *Journal of School Health*, 74, 252–261.

Cernkovich, S. A., & Giordano, P. C. (1992). School bonding, race and delinquency. *Criminology*, 30(2), 261-291.

Çalık, M., & Bal, F. (2021). Ergenlerde duygusal özerklik, arkadaşla bağlanma ve temel psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2020 (2) , 1-12.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Press.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2002). *Handbook of self-determination research*. Rochester, NY, US: University of Rochester Press.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. A. Dienstbier (Ed.), *Current theory and research in motivation, Vol. 38. Nebraska Symposium on Motivation, 1990: Perspectives on motivation* (pp. 237-288). Lincoln, NE, US: University of Nebraska Press.

Diaz, J. D. (2005). School attachment among Latino youth in rural Minnesota. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 27(3), 300-318.

Dönmez, Ş., & Taylı, A. (2018). Ortaokul öğrencilerinde okul iklimi, okula bağlılık ve okul yaşam kalitesi algısının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 1-17.

Fidan, N., & Baykul, Y. (1994). İlköğretimde temel öğrenme ihtiyaçları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 7-20.

Finn, J. D. (1993). *Student engagement and student at risk*. Washington, DC: National Center For Education Statistics.

Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.

Goodenow, C., & Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *The Journal of Experimental Education*, 62(1), 60-71.

Hill, L. G., & Werner, N. E. (2006). Affiliative motivation, school attachment, and aggression in school. *Psychology in The Schools*. 43(2), 231-246.

Hirschi, T. (2002). *Causes of delinquency*. Transaction Publishers.

İnan, M., & Demir, M. (2018). Eğitimde fırsat eşitliği ve kamu politikaları: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 337-35

Karaşar, B., & Kapçı, G. (2016). Examining school attachment and academic success in terms of different variables. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 49 (1), 21-42.

Karatepe, H. (2019). *Lise öğrencilerinin güdülenme, okula bağlanma ve okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ve arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Kaya, A. & Aksu Bilgin, M. (2009). Fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanmasında bir adım olarak taşımali eğitim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27), 178-179.

Kaya, D. (2018). Ortaokul öğrencilerinin matematiğe yönelik temel psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 15-30.

Kaya, N. Ç. (2017). Taşımali eğitim programındaki ilköğretim öğrencilerinin durumları: Silopi köyleri örneğinde bir sosyal değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(2), 105-116.

Kowal, J., & Fortier, M. S. (1999). Motivational determinants of flow: Contributions from self-determination theory. *The Journal of Social Psychology*, 139(3), 355-368.

Leithwood, K., & Jantzi, D. (2000). Principal and teacher leadership effects: A replication. *School Leadership and Management*. 20, (4), 415-434.

Lemma, P., Borraccino, A., Berchiolla, P., Dalmasso, P., Charrier, L., Vieno, A., Lazzeri, V., & Cavallo, F. (2014). Well-being in 15-year-old adolescents: A matter of relationship with school. *Journal of Public Health*, 37(4), 573-580.

MEB (2020). Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim 2019-2020. [Çevrim-içi: http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=396] Erişim tarihi: 04.09.2020

Milyavskaya, M., & Koestner, R. (2011). Psychological needs, motivation, and well-Being: A test of self-determination theory across multiple domains. *Personality and Individual Differences*, 3(50), 387-391.

Murdock, T. B., Hale, N. M., & Weber, M. J. (2001). Predictors of cheating among early adolescents: Academic and social motivations. *Contemporary Educational Psychology*, 26(1), 96-115.

Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323-367.

Özdemir, M., & Kalaycı, H. (2013). Okul bağlılığı ve metaforik okul algısı üzerine bir inceleme: Çankırı İli Örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(4), 2125-2137.

Özdemir, Y., Tunçer, İ., Yavuz, G., & Özdemir, M. (2015). Ergen öğrencilerin okulda temel psikolojik gereksinimleri ölçeğinin psikometrik özellikleri: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(2), 441-458.

Penner, C., & Wallin, D. (2012). School attachment theory and restitution processes: Promoting positive behaviors in middle years' schools. *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*, 137, 1-36.

Ryan, R. M., Deci, E. L., & Grolnick, W. S. (1995). Autonomy, relatedness, and the self: Their relation to development and psychopathology. In D. Cicchetti and D. J. Cohen (Eds.), *Wiley series on personality processes. Developmental psychopathology, Vol. 1. Theory and methods* (pp. 618-655). Oxford, England: John Wiley and Sons.

Sarıkaya, A. (2015). *14-18 yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Savi, F. (2011). Çocuk ve ergenler için okula bağlanma ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 10(1), 80-90.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson.

Taşmalı İlköğretim Yönetmeliği (2005). Resmi Gazete No: 25796

Tian, L., Han, M., & Huebner, E. S. (2014). Preliminary development of the adolescent students' basic psychological needs at school scale. *Journal of adolescence*, 37(3), 257-267.

Turan, S. (2011). *Taşmalı ilköğretim uygulamasında karşılaşılan güçlükler (Zonguldak İli Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yaşar, D. E. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanma düzeyleri ile akran ilişkileri ve okul motivasyonu arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Extended Abstract

Introduction

One of the methods used to provide equal opportunity in access to education in Turkey is the bussed education application. Equality of opportunity means that everyone has access to resources and has the opportunity to benefit from the same resources. In the studies, it has been stated that many factors such as the bus service, the service personnel, the nutrition of the students and their adaptation to the school environment should be considered together in the transported education application. If these factors are not well regulated, it creates positive and negative effects for the students who move. The main goal of educational institutions is to provide students with cognitive, affective and psycho-motor skills, as well as to ensure their socialization and acculturation. As a matter of fact, researches reveal that the level of commitment to school will increase if the individual spends quality time at school and feels that he belongs to the school. As individuals' levels of commitment to school increase, their academic success levels will increase and the individual will be able to establish healthier relationships within the school. It is of great importance to meet the basic psychological needs of this student at school in order to increase the level of school commitment of the students in bussed education. In this study, it was aimed to examine the relationship between the basic psychological needs of the students who are in the scope of bussed education and those who are not, and their commitment to the school.

Method

Relational screening model was used in this study. The research group of this study consists of secondary school students who are willing to participate in the research and can be reached, who are studying in a city in the Central Anatolia Region of Turkey in the 2020-2021 academic year. Of the participants, 467 (61.3%) were girls, 295 (38.7%) were boys. 342 (44.9%) of the participants' study in schools with bussed education, and 420 (55.1%) in schools that are not within the scope of bussed education. The ages of the students ranged from 11 to 15 ($\bar{x}$ = 12.67; S = .98). 'Basic psychological needs scale of adolescent students at school' and 'Scale of commitment to school for children and adolescents' were used to collect data. Ethics Committee and application permissions were obtained from the relevant institutions before the data were collected. Then, the measurement tools were collected in a single form and the applications were carried out. Data were collected from students who volunteered to participate in the research, and

it took an average of 15-20 minutes to answer a scale form. The data of the research were analyzed using descriptive, reliability and comparative analyzes. SPSS 22 package program and AMOS Graphics 23.0 program were used in the analysis of the data. The school type variable was coded as a Dummy variable and included in the analyses. While dummy was coded as a variable, those who were within the scope of bussed education were coded as 0 (zero) and those who were not within the scope of bussed education were coded as 1 (one).

Results

Firstly, there was a significant difference between the basic psychological needs of the students not covered by bussed education and the mean scores of those covered by bussed education ($F_{762}=60.461, p<.05$). The mean scores of students' basic psychological needs at school differ significantly in favor of girls according to gender ($F_{762}=12.443, p<.05$). The effects of school type ($F_{762}=60.461, p>.05$) and gender ($F_{762}=12.443, p<.05$) separately on students' basic psychological needs at school were found to be significant. However, the joint effect of school type*gender was not significant ($F_{762}=1.802, p<.05$). Secondly, there was a significant difference between the school commitment of the students not covered by bussed education and the mean scores of those covered by bussed education ($F_{762}=8.594, p<.05$). The mean scores of students' school commitment differs significantly in favor of girls according to gender ($F_{762}=9.033, p<.05$). The effects of school type ($F_{762}=8.594, p<.05$) and gender ($F_{762}=9.033, p<.05$) separately and the joint effect of school type*gender on students' school commitment were also found significant ($F_{762}=4.774, p<.05$). Third, significant relationships were found between students' basic psychological needs at school, school type (not in the scope of transported education as a dummy variable) and school commitment. There was significant positive relationship between basic psychological needs at school, school commitment ($r= .41$) and school type ($r= .27$). In addition, there was significant positive relationship between school commitment and school type ($r= .09$). Finally, the regression model showing that school psychological needs and school type predict school commitment was found to be significant ($F_{(4;757)}= 47.599; p<.01$). When the regression model is examined, psychological needs at school and school type explain approximately 20% of the total variance of school commitment.

Discussion and Implications

In the research, it is seen that there is a disadvantage in being within the scope of bussed education, meeting their needs at school and school commitment. As a matter of fact, transported education is quite common in Turkey. Based on the results of this research, some suggestions can be made. In future studies, qualitative, longitudinal and experimental studies can be carried out in order to meet the basic psychological needs of students within the scope of bussed education and to increase their commitment to school. Comparative research can be done by conducting similar studies in different regions of Turkey. Research can be conducted in which family, teachers and school administrators are the research group. It is recommended that policy makers produce solutions that expand on-site education instead of transported education, and organize school environments in a way that meets the psychological needs of students at school.

Etik Beyan: “Ortaokul Öğrencilerinin Okuldaki Temel Psikolojik İhtiyaçları ile Okula Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu 01.06.2021 tarih ve 2021/08 nolutoplantı numarası ile 2021/22 karar numarasıyla etik izin alınmıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde “Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun” hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun sorumlu yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.